

Myśliński, Jerzy

"Czasopiśmiennictwo w języku polskim na terenach Czechosłowacji w latach 1848-1938", Stanisław Zahradnik, Opole 1989 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Prasy Polskiej 32/2, 121

1993

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Stanisław Zahradnik, *Czasopiśmiennictwo w języku polskim na terenach Czechosłowacji w latach 1848–1938*, Opole 1989, ss. 256. Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Powstańców Śląskich. Studia i monografie, nr 146.

W nakładzie 440 egz. Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Opolu wydała potrzebną historykom i zainteresowanym badaczom innych dyscyplin humanistycznych bibliografię prasy polskiej na Śląsku Cieszyńskim. W porównaniu z funkcjonującą dotąd, fragmentarycznie ujmującą materiał bibliograficzny, cenną pracą Andrzeja Pilcha (*Czasopiśmiennictwo na Śląsku Cieszyńskim w latach 1848–1920. Materiały do bibliografii*, [w:] *Studia i materiały z dziejów Śląska*, t. 3, Wrocław 1960, s. 451–472) stanowi ona znaczny postęp w studiach nad polską prasą wydawaną w tym regionie. Autor tej pracy, znany w Polsce z artykułów pomieszczanych w „Zeszytach Prasoznawczych”, jest mieszkańcem Trzyńca, doktorem historii, archiwistą, autorem książek z historii Śląska Cieszyńskiego i scenariuszy muzealnych.

Publikacja ta została poprzedzona obszernym wstępem stanowiącym gruntowną analizę prasoznawczą zgromadzonego materiału bibliograficznego. Opiera się ona zarówno na zawartości prasy, jak i na zastanym dorobku naukowym. Obszerne opisy bibliograficzne, z obfitymi adnotacjami, obejmują wszystkie elementy opisu wraz ze zmianami. W adnotacjach zwraca uwagę rubryka „charakter i treść” danego czasopisma, która zawiera krótką charakterystykę tytułu oraz jego zawartości (wymienia np. główne rubryki pisma). Wszystkie opisywane tytuły, których jest łącznie 185, mają w książce kopie wnień lub całych kart tytułowych.

W przyjętych przez autora cezurach mieszczą się tytuły prasy polskiej na Śląsku austriackim od jej narodzin w 1848 r. do podziału Śląska po pierwszej wojnie światowej w 1920 r. oraz prasy polskiej wydawanej na terenie Czechosłowacji w latach 1920–1938, tj. do włączenia Zaolzia do Polski. W tym drugim okresie ukazywało się na omawianym terenie rocznie 30 tytułów. Znaczna ich część była kontynuacją tytułów założonych jeszcze przed 1914 r., a nawet w XIX w.

Ta niezwykle cenna pozycja bibliograficzna, wykonana wielkim nakładem sił i zapewne środków własnych autora, bez której nie będą się mogli obyć badacze historii Śląska w ogóle, a prasy polskiej na Śląsku w szczególności, nosi jednak mylący tytuł, który byłby poprawnie sformułowany, gdyby odnosił się do lat 1920–1938. Zapewne błąd ten dostrzeżono w czasie druku, bo obwołuta książka nosi już inny, równie jednak niezręczny tytuł: *Czasopiśmiennictwo w języku polskim na terenach czechosłowackich*. Pomijam oczywistą sprawę nazwy terytorium, na którym omawiana prasa cyrkulowała, przywołam natomiast inny człon tytułu – „w języku polskim”, sugerujący, że mamy do czynienia nie z prasą polską, lecz z prasą wydawaną dla Polaków, jak np. w ZSRR po 1944 r., a po części także w Czechosłowacji po drugiej wojnie światowej. W omawianym przez autora okresie mamy jednak do czynienia z bezspornie polską prasą; dyskusyjne są jedynie wyjątki, oznaczone w publikacji symbolem 1/d i nazwane „pismami duchem obcymi” (tzn. pisma germanofilskie, czechofilskie, „ślązakowskie”).

Pomijając omówione wyżej niezręczności stwierdzić trzeba, że przybyła nam wyjątkowo wszechstronna dokumentacja dziejów polskiej prasy na Śląsku pod władzą Austrii, a potem Czechosłowacji. Opracowany został fundament przyszłej monografii tej prasy.